

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par lielu ar bīstamām vielām saistītu avāriju risku pārvaldību”

COM(2010) 781 galīgā redakcija – 2010/0377 (COD)

(2011/C 248/24)

Ziņotājs: **SEARS kgs**

2011. gada 24. janvārī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu Padome nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par lielu ar bīstamām vielām saistītu avāriju risku pārvaldību”

COM(2010) 781 galīgā redakcija – 2010/0377 (COD).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2011. gada 20. maijā. Ziņotājs — **SEARS kgs**.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 472. plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 15. un 16. jūnijā (2011. gada 15. jūnija sēdē), ar 146 balsīm par un 6 atturoties pieņēma šo atzinumu.

1. Kopsavilkums un ieteikumi

1.1 EESK ir konsekventi atbalstījusi Komisijas priekšlikumus tiesību aktiem, kuru mērķis ir mazināt lielu avāriju biežumu un iespējamo ietekmi. Minēto direktīvu piemērošanas joma ir tieši saistīta ar citiem ES tiesību aktiem, īpaši tiem, kas regulē bīstamu vielu klasifikāciju un marķēšanu, tāpēc EESK piekrīt, ka pašlaik, kad neseno pieņemta Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) izstrādātā un ierosinātā pasaules līmenī saskaņotā klasifikācijas un marķēšanas sistēma, ir vajadzīga jauna direktīva. Vienā no pieņemtiem atzinumiem⁽¹⁾ EESK atzīmē un sīki analizē grūtības, ko tas radīs, kā arī to, ka tas nesniegs tikpat kā nekādus ieguvumus, ja neskaita pasaules līmeņa tirdzniecības atvieglošanu.

1.2 EESK pilnībā piekrīt Komisijas un lielākās daļas ieinteresēto personu paustajam viedoklim, ka citas būtiskas izmaiņas nav vajadzīgas un no tām būt pēc iespējas jāizvairās, lai nemazinātu koncentrēšanos uz minētā jau ilgstoši izmantotā, efektīvā un plaši atzītā tiesību akta galvenajiem mērķiem.

1.3 Tāpēc EESK uzskata, ka ar visiem pieejamajiem līdzekļiem ir jācenšas kritiski novērtēt, vajadzības gadījumā vērtējot ikvienu produktu atsevišķi, vai izmaiņas klasifikācijā ir nozīmīgas saistībā ar lielu avāriju iespējamību. Ja tas tā nav un/vai tās nozīmīgi palielinātu nelielāku, zemāka bīstamības līmeņa uzņēmumu un mazo un vidējo uzņēmumu skaitu, uz kuriem attiecas direktīva, ir jā rūpējas par to, lai nemazinātu ierosinātās direktīvas ietekmi. Tas ir īpaši svarīgi mazgāšanas līdzekļu nozarei, kur jaunajai klasifikācijai ir ļoti maz saistības ar pieredzi, kas gūta, ikdienā lietojot mājsaimniecības produktus. Attiecīgajos gadījumos apjoma robežvērtību izmaiņas ir rūpīgi

jāapsver, īpaši tad, ja ugunsgrēka vai sprādziena risks ir ļoti neliels un ja preces ir iepakotas mazākos apjomos mazumtirdzniecības vajadzībām.

1.4 Ja vairākus tiesību aktus, kas attiecas uz izejvielām, starpproduktiem un gatavajiem produktiem, pārskata vienlaikus, bet pārskatīšanas grafiks nav vienāds un pārejas periodi pārklājas, ļoti svarīgi ir nodrošināt, lai kopējās izmaksas, kas rodas uzņēmējiem un dalībvalstīm, ir pēc iespējas mazākas un visiem iesaistītajiem rodas pēc iespējas mazāk neskaidrību.

1.5 Kompetentās iestādes kopumā uzskata, ka direktīva jau aptver svarīgākos uzņēmumus, tāpēc ar visiem pieejamajiem līdzekļiem jācenšas uzlabot attiecīgajos uzņēmumos un, kur nepieciešams, arī to blakusteritorijās, veikto pārbaužu un pēc tām sniegto ziņojumu efektivitāte un lietderība. Nebūtu vēlams to panākt, vienīgi uzliekot dalībvalstīm papildu prasības vākt informāciju, kas jānosūta Komisijai. EESK norāda, ka sistēmas pašreizējā struktūra nav piemērota izvirzīto mērķu sasniegšanai, un atzinīgi vērtē Komisijas centienus vienoties par izmaiņām ar dalībvalstīm, kuru godprātīgi un laikus iesniegtie dati Komisijai ir vajadzīgi. Pirms pieņemt izmaiņas iekļauto produktu un uzņēmumu sarakstā, citām ES iestādēm un ES konsultatīvajām iestādēm ir jāturpina tās rūpīgi analizēt.

1.6 EESK īpaši atbalsta atbilstošas un saprotamas informācijas savlaicīgu sniegšanu plašākai sabiedrībai. Informācija joprojām būs jānodrošina papīra formātā, neraugoties uz to, ka arvien vairāk, īpaši vietējā līmenī, lieto citus — elektroniskus — līdzekļus, tostarp sociālos tīklus. Visām organizācijām, kas pārstāv pilsonisko sabiedrību “Seveso uzņēmumu” (vai citu teritoriju, kurās notiek ražošana vai uzglabāšana) apkārtņē, ir jāiesaistās lielu avāriju seku mazināšanā.

⁽¹⁾ OV C 204, 2008. gada 9. augusts.

1.7 Jaunie ierosinājumi saistībā ar iespējām vērsties tiesu iestādēs par vides jautājumiem ir atbilstoši vienīgi tad, ja ir pamats uzskatīt, ka minētā iespēja lielu avāriju gadījumos netiek nodrošināta. Tomēr jāsaubās, vai tas tā tiešām ir, ņemot vērā, ka saskaņā ar minēto direktīvu par avārijām ziņo diezgan reti, īpaši par avārijām zema bīstamības līmeņa uzņēmumos. Jebkura informācija, ko sniedz, ir jādara pieejama visiem organizētās pilsoniskās sabiedrības pārstāvjiem. Tāpēc EESK uzskata, ka šo prasību vajadzētu aizstāt ar mūsdienīgāku un plašāk atzītu pieeju drošības informācijas pārvaldībai, ko papildina ar pienācīgu pamatojumu un vajadzīgo ietekmes analīzi.

1.8 EESK norāda, ka ES atpalciek no ASV tādā jomā kā paraugprakses atzišana un atzinīga novērtēšana, īpaši tas attiecas uz procesu drošumu un individuālo drošību, un uzskata, ka šāda pieeja varētu sniegt lielāku ieguvumu nekā daži no priekšlikumā ierosinātajiem pasākumiem.

1.9 Tāpēc EESK atbalsta minēto priekšlikumu, tomēr ierosina pārskatīt vairākus punktus, lai nodrošinātu, ka tiek pilnībā sasniegti minētā tiesību akta ilgstoši ievērotais ilgtermiņa mērķi — mazināt lielu avāriju biežumu un ietekmi.

2. Ievads

2.1 Direktīvā par bīstamām vielām (67/548/EEK) pirms vairāk kā 40 gadiem pirmoreiz atzina vajadzību klasificēt, marķēt un iepakot vielas (sākotnēji — ierobežotu elementu un to savienojumu sarakstu), kuras dažādos līmeņos ir “bīstamas” vai “kaitīgas” cilvēku veselībai, drošībai un videi. Mazliet vairāk kā 20 gadus vēlāk, pieņemot Direktīvu par bīstamiem preparātiem (88/379/EEK), noteikumus attiecināja arī uz “preparātiem”, proti, ar nolūku atšķirīgās, bet noteiktās proporcijās pagatavotiem divu vai vairāku vielu maisījumiem, kuru saraksts ir daudz plašāks un teorētiski neierobežots.

2.2 Pašlaik ir izveidota saskaņota sistēma darba ņēmēju, patērētāju, tirgotāju, izplatītāju un vides aizsardzībai, un sistēmas pamatu veido abas jau minētās direktīvas, daudzās direktīvas, kas ievieš grozījumus pamatdirektīvās, kā arī to pielāgojumi tehnikas attīstībai. Turklāt minētie tiesību akti nodrošina produktiem, uz kuriem tie attiecas (izejvielām, starpproduktiem un atkritumu plūsmām un gatavajiem produktiem, ko pārdod tirgū), vienotu tirgu visā Eiropas Savienībā. Minētās direktīvas skar un papildina gandrīz visus pārējos ES tiesību aktus veselības aizsardzības, drošības un vides aizsardzības jomā. Tāpēc jebkādas izmaiņas minētajā sistēmā visticamāk būtu sarežģītas un dārgi izmaksātu visiem iesaistītajiem.

2.3 Pēdējo gadu laikā izmaiņas ir veiktas divas reizes. Padome 2006. gadā pieņēma Regulu (EK) Nr. 1907/2006 par “ķīmikāliju reģistrēšanu, vērtēšanu, licencēšanu un ierobežošanu” (tā saukto REACH regulu), vienlaikus pieņemot Direktīvu 2006/121/EK, ar ko ievieš papildu grozījumus Direktīvā 67/548/EEK un saskaņo abus minētos tiesību aktus. Padome

un Eiropas Parlaments 2008. gadā pieņēma Regulu (EK) Nr. 1272/2008, ar ko izveido jaunu pasaules līmenī saskaņotu sistēmu (*globally harmonised system — GHS*) ķīmisko vielu klasificēšanai un marķēšanai, kuru izstrādājusi ANO, tam veltot vairākus gadus. Regula ievieš daudz izmaiņu dažādu risku un klasificēto vielu un maisījumu nosaukumos, piktogrammās un standartfrāzēs. Tas, protams, nemazina patiesos draudus, ko attiecīgais produkts vai process rada darba ņēmējiem, izplatītājiem, patērētājiem un plašākai sabiedrībai.

2.4 Tolaik atzina, ka jau izveidotās, atzītās, pilnībā darboties spējīgās un efektīvas sistēmas aizstāšana ar jauno sistēmu visticamāk sniegs ļoti maz priekšrocību, ja neskaita iespēju, ka ietaupījums, ko radīs pasaules tirdzniecības izmaksu samazināšanās, varētu kompensēt un pat pārsniegt izmaksas, kas rastos Eiropas Savienībā, piemērojot jaunus tiesību aktus un nodrošinot to ievērošanu. Jaunas klasifikācijas sistēmas un jaunu robežvērtību ieviešana būtu arī tehniski ļoti sarežģīta, un tā palielinātu izmaksas par patērētājiem piedāvāto produktu klāsta pārveidošanu vai mainīšanu, turklāt pastāv ļoti liela iespēja, ka tas varētu radīt pārpratumus attiecībā uz visiem saistītajiem tiesību aktiem — gan pārejas periodos, gan pēc tam.

2.5 Komisija norāda un zināmā mērā arī risina minētās problēmas priekšlikumā direktīvai, ar kuru aizstāj spēkā esošos tiesību aktus lielu ar bīstamām vielām saistītu avāriju risku pārvaldības jomā (COM(2010) 781 galīgā redakcija, saukta arī par “Seveso III direktīvu”), “lielu avāriju riskus” un “bīstamas vielas” saprotot atbilstoši priekšlikumā iekļautajām definīcijām.

2.6 Minētā tiesību akta pirmsākumi meklējami 1982. gadā, kad pēc lielās 1976. gada avārijas Seveso (piesārņošana ar dioksīnu) pieņēma Direktīvu 82/501/EEK. To grozīja pēc avārijām Bhopālā (metilizociānāta liela noplūde) un Bāzelē (vairāki ugunsgrēki un toksisku vielu noplūdes). Direktīvu 1996. gadā aizstāja ar Padomes Direktīvu 96/82/EK. Pēc nopietnām avārijām Tulūzā (amonija nitrāts), Baja Marē (cianīda noplūde) un Enshedē (sprādziens pirotehnikas rūpnīcā) minēto direktīvu grozīja ar Direktīvu 2003/105/EK, kurā ražotājiem un dalībvalstīm noteica pienākumu ievērot precīzus noteikumus, kas regulē ziņošanu un procedūras.

2.7 Valda uzskats, ka minētie tiesību akti būtiski un pozitīvi ietekmējuši ražotāju uzņēmumu, kuros lieto, ražo vai uzglabā bīstamas vielas, drošību un kontroli. Pašlaik minētie tiesību akti aptver aptuveni 10 000 ražošanas uzņēmumu, un 4 500 no tiem ir piešķirts “augstākais bīstamības līmenis” — tas nozīmē, ka tiem piemēro stingrākas ziņošanas un pārvaldības prasības nekā 5 500 “zemāka bīstamības līmeņa” uzņēmumu. Uzņēmumos regulāri veic pārbaudes. Ieviestas valsts un ES līmeņa ziņošanas sistēmas. Sistēmu atbalsta un pienācīgi novērtē visi, kas tajā iesaistīti. Joprojām notiek avārijas, tomēr jācer, ka to ir mazāk un to ietekme uz cilvēku veselību un vidi ir mazāka nekā tad, ja minētās sistēmas nebūtu.

2.8 Saskaņā ar Komisijas tiešsaistē publicēto statistiku 30 gadu laikā, kopš spēkā ir direktīva, ziņots par 745 avārijām. Saņemtas ziņas par vēl 42 avārijām, bet dati par tām vēl nav ievietoti publiski pieejamajā datu bāzē eMARS⁽²⁾. Minētā statistika gan nav nedz pilnvērtīga, nedz vienkārši pieejama, tomēr tā liecina, ka 80 % negadījumu notikuši augsta bīstamības līmeņa uzņēmumos, bet pārējie — zema bīstamības līmeņa uzņēmumos. Par 35 no minētajiem negadījumiem brīvprātīgi ziņojušas Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas valstis, kas nav ES dalībvalstis. No 1996. gada līdz 2003. gadam ik gadu reģistrēts visaugstākais avāriju skaits, un kopš tā laika tas strauji mazinājies. Nevar skaidri secināt, vai tas nozīmē reālu drošības uzlabošanu ražotnēs, vai drīzāk to, ka dalībvalstīm ir vajadzīgs ļoti ilgs laiks, lai veiktu izmeklēšanu par avārijām un sniegtu par tām informāciju un pēc vēl vajadzīgs papildu laiks informācijas tulkošanai.

2.9 Kontrolei nav pakļauti militārie uzņēmumi, kā arī riski, ko rada jonizējošais starojums, ārzonās minerālu un ogļūdeņraža lietošana, transportēšana un atkritumu apglabāšanas vietas, kā arī īpašas vielas, kas uzskaitītas direktīvas 1. pielikuma 3. daļā.

2.10 Diemžēl minētā tiesību akta piemērošana jebkādām bīstamām vielām ir tieši saistīta ar iepriekš aplūkotajiem tiesību aktiem, kas regulē klasificēšanu, marķēšanu un iepakojšanu. Tas, vai un cik lielā mērā konkrētā teritorija ir pakļauta Seveso direktīvas noteikumiem, kas regulē pārbaužu veikšanu, ir atkarīgs no teritorijā izmantoto, ražoto vai uzglabāto vielu klases un apjoma. Attiecīgo pārbaužu mērķis ir novērst avārijas vai mazināt to ietekmi, tomēr tas attiecas vienīgi uz "lielām avārijām", proti, tādām, kas izraisījušas vienu vai vairākas no turpmāk uzskaitītajām sekām: vismaz viena cilvēka nāve; vismaz sešu cilvēku ievainojumi, kuru dēļ vajadzīga hospitalizācija; mantisks kaitējums īpašumam uzņēmumā vai ārpus tā; darbinieku plaša apjoma evakuācija vai uzņēmuma apkārtne atdošos personu plaša apjoma evakuācija; ilglaicīgs kaitējums apkārtējai videi. "Lielās avārijas", kuras minētas 2.6. punktā un kuru dēļ ievieša izmaiņas tiesību aktos, protams, bija daudz plašāka apjoma nekā avārijas, par kurām parasti ziņo, tāpēc tās nevar uzskatīt par raksturīgām.

2.11 Tā kā pieņemti ar GHS saistītie tiesību akti, direktīvā jāveic izmaiņas, īpaši tās pielikumos, kuros uzskaitītas konkrētas bīstamības klases un sniegta klasifikācija vielām un to maisījumiem, uz kuriem attiecas vai neattiecas direktīvas noteikumi.

2.12 Minētās izmaiņas attiecas vienīgi uz definīcijām un neietekmē patieso risku, turklāt Komisija neplāno būtiski grozīt spēkā esošos tiesību aktus vai paplašināt to darbības jomu, tāpēc paredzams, ka reālais ieguvums procesa drošuma vai darbinieku vai patērētāju drošības vai vides aizsardzības ziņā būs ļoti neliels. Tāpēc nav šaubu, ka ir jāierobežo izmaksas un cita veida ietekme uz uzņēmumiem un dalībvalstīm, vienlaikus nodrošinot, lai nemazinātos līdz šim stingrā koncentrēšanās uz mērķi mazināt lielu avāriju risku.

3. Komisijas priekšlikuma kopsavilkums

3.1 Komisijas priekšlikuma jaunajai direktīvai mērķis, pamatojoties uz Līguma par Eiropas Savienības darbību 191. pantu, ir aizsargāt vidi. Direktīva ir adresēta dalībvalstīm un stāsies spēkā 20 dienas pēc publicēšanas Oficiālajā Vēstnesī. Direktīvu 96/82/EK atceļ 2015. gada 1. jūnijā. Notikusi apspriešanās ar ieinteresētajām personām. Kopumā visi iesaistītie ir vienisprātis, ka bez Regulas (EK) 1272/2008 1. pielikuma pielāgošanas nav vajadzīgas citas būtiskas izmaiņas.

3.2 Tomēr Komisija priekšlikumā cenšas arī precizēt un atjaunināt vairākas procedūras un definīcijas, ka arī ieviest jaunus pasākumus; nozīmīgākās izmaiņas saistītas ar pārbaužu biežumu, lielu avāriju novēršanas politiku uzņēmumos, noteikumiem par drošības pārvaldības sistēmām, prasībām sniegt informāciju sabiedrībai, tiesībām vērsties tiesu iestādēs par vides jautājumiem, noteikumiem par dalībvalstu ziņojumiem Komisijai un arī ar procedūru pielikumu grozīšanai, izmantojot deleģētos aktus.

3.3 Komisija atzīst, ka galvenās grūtības saistītas ar līdzšinējo kategoriju "ļoti toksisks" un "toksisks" pielāgošanu jaunajām kategorijām "akūti toksisks 1", "akūti toksisks 2" un "akūti toksisks 3", kas noteiktas atbilstoši iedarbības ceļiem (orāli, caur ādu un ieelpojot). Izveidotas jaunas un sīkākas kategorijas bīstamībai, kas saistīta ar oksidēšanos, sprādzienbīstamību un uzliesmošanu, tostarp arī kategorija "uzliesmojoši aerosoli". Atsevišķi minēti vairāki produkti, kurus dažkārt izmanto kā sprāgstvielu prekursorus, bet kas ir pieejami vispārējā lietošanā — tostarp amonija nitrāts un mazuts.

3.4 Priekšlikumam pievienots Komisijas dienestu darba dokuments, ietekmes novērtējums, divi ārējie ietekmes novērtējumi, ko sagatavojuši starptautiskā konsultantu grupa COWI A/S no Dānijas (pirmajā novērtējumā aplūkotas alternatīvas priekšlikumam kopumā, otrajā — alternatīvas 1. pielikuma pielāgošanai), kā arī Kopīgā pētniecības centra tehniskās darba grupas ziņojums par vērtēšanas kritērijiem, lai noteiktu, vai uzņēmumam piemērojama Seveso direktīva. Pēc pieprasījuma pievienota papildinformācija par priekšlikumiem eMARS datu bāzes reformai.

3.5 Lai gan ierosinātā direktīva nedaudz palielina Komisijas pilnvaras un pienākumus, norādīts, ka tas neietekmēs Kopienas budžetu. Ietekmes novērtējumā nav aprēķinātas izmaksas un ieguvumi dalībvalstīm vai uzņēmumiem, bet norādīts, ka gan izmaksas, gan ieguvumi varētu būt daudz zemāki nekā tad, kad attiecīgos tiesību aktus ievieša pirmoreiz. Minēts arī tas, ka izmaksas kopumā būs ļoti nelielas, ja salīdzina ar reālas avārijas radītajām izmaksām. Kā piemērs ir minēts 2005. gada ugunsgrēks Bānsfildas bāzē Apvienotajā Karalistē. Attiecībā uz dažiem jauniem ierosinājumiem saziņai ar plašāko sabiedrību vai par datu sniegšanu Komisijai nav novērtēta izmaksu vai reālā efektivitāte. Lai arī tika veikta tiesību aktu piemērošanas un paredzamo rezultātu analīze, tā nav iekļauta ietekmes novērtējumā.

(2) <http://emars.jrc.ec.europa.eu/>

4. Vispārīgas piezīmes

4.1 EESK atzinumos paudusi atzinīgu vērtējumu par visām iepriekš minētajām direktīvām un īpaši atbalstījusi Seveso I, II un tagad arī III direktīvā iekļautos priekšlikumus ar mērķi pēc iespējas mazināt lielu avāriju biežumu un ietekmi. Tāpēc tā atbalsta jauno priekšlikumu un atzinīgi vērtē tā juridisko pamatu un instrumenta izvēli. Tomēr EESK šaubās par priekšlikuma proporcionalitāti un ir nobažījusies par ierosinātās direktīvas iespējamo ietekmi, jo daži noteikumi acīmredzami pārsniedz to, kas ir nepieciešams, lai sasniegtu vēlamos mērķus.

4.2 EESK atbalsta arī ANO izvirzīto mērķi atvieglot pasaules tirdzniecību un palīdzēt mazāk attīstītām ekonomikām aizsargāt darba ņēmēju un patērētāju drošību un veselību, proti, mērķim, kura sasniegšanai ANO izstrādāja pasaules līmenī saskaņotu sistēmu ķīmisko vielu klasifikācijai, marķēšanai un iepakojšanai.

4.3 Tomēr atzinumā, kas publicēts Oficiālajā Vēstnesī 2008. gada 9. augustā (OV C 204, 47. lpp.), EESK pauda arī vairākus iebildumus. Daudzi no tiem attiecas uz jebkuru saskaņošanu, ko veic pārnacionālā vai, kā tas ir šajā gadījumā, pasaules līmenī, un kuras nolūki gan ir atbalstāmi, bet kurā vienu efektīvi darbojošos sistēmu aizstāj ar citu, lai panāktu lielāku labumu, šajā gadījumā — atvieglotu pasaules tirdzniecību. Tas var ievērojami palielināt birokrātiju un izmaksas. Tādējādi var ciest ilgstoši izmantotu procedūru un definīciju efektivitāte. Tas var novērst uzmanību no būtiskiem mērķiem. Vajadzība mainīt ražošanas un tirdzniecības praksi var radīt ievērojamas izmaksas, nesniedzot labumu darbiniekiem vai patērētājiem. Tas savukārt var radīt neskaidrības attiecībā uz visiem ar sistēmu saistītajiem tiesību aktiem visos līmeņos gan pārejas periodā, no kā nebūtu iespējams izvairīties, gan arī pēc tam. Ieguvumi, visticamāk, būtu nelieli vai arī to nebūtu vispār, tāpēc ir grūti attaisnot papildu izmaksas.

4.4 Priekšlikuma sagatavošanas posmā tika apzināti daudzi no minētajiem punktiem, īpaši gandrīz vienprātīgi paustajā viedoklī, ka nav vajadzīgas ievērojamas izmaiņas spēkā esošo tiesību aktu mērķos, darbības jomā un vispārējā piemērošanā, un vajadzīga vienīgi 1. pielikuma pārskatīšana saistībā ar jaunajiem noteikumiem par bīstamu vielu klasifikāciju, marķējumu un iepakojumu.

4.5 Diemžēl vairākām apspriešanās laikā konstatētajām problēmām priekšlikumā nav pievērsta uzmanība. Savukārt citas vispārēja rakstura problēmas vispār ir izzudušas no redzesloka.

4.6 EESK pauž īpašu nožēlu par to, ka, pieņemot pasaules līmenī apspriesto un saskaņoto sistēmu, kas pēc būtības ir monolingvāla, tiek mainīta ilgstoši izmantotu svarīgu jēdzienu, nozīme, piemēram, “viela” saskaņā ar jauno sistēmu ietver gan “preparātus”, gan “maisījumus”; turklāt abus minētos jēdzienus lieto vienādā nozīmē, un tas ir pretrunā ar Vispārējo direktīvu par preparātiem; EESK pauž nožēlu arī par to, ka joprojām nav apstiprināts, ka trīs ES tiesību aktos sastopamie jēdzieni — “ķimikālija”, “ķīmiska viela” un “viela” — angļu un dažās citās ES valodās ir sinonīmi, neraugoties uz to, ka tos lieto

atšķirīgos gadījumos un ar atšķirīgām nozīmēm. Dažos gadījumos varētu būt jāpaskaidro, ka nav “neķīmisku” vielu. Arī apzīmējumi “m-koeficienti” vai “R-frāzes” un “S-frāzes” ir jāpildina tikai vienā valodā, un varētu rasties pārpratumi, tos tulkojot citās valodās.

4.7 Nav ņemts vērā iepriekš paustais ierosinājums izveidot svarīgākās terminoloģijas glosāriju visās ES valodās, kas ir būtiski, ja tiesību aktu darbību paplašina uz jaunām jomām, kas ietekmē to pašu produktu grupu (piemēram, lai ierobežotu vielu pieejamību teroristiem, kas tās varētu lietot kā sprāgstvielu prekursorus), kā arī lai risinātu jautājumus, kas saistīti ar horizontālo un vertikālo tiesību aktu pārklāšanos un mijiedarbību (piemēram, attiecīgo jomu regulē gan tiesību akti par ķimikāliju reģistrēšanu, vērtēšanu, licencēšanu un ierobežošanu, par rūpniecisko emisiju, par ūdens kvalitāti, par elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumiem, gan arī noteikumi par konkrētiem produktiem, piemēram, šķīdinātajiem, mazgāšanas līdzekļiem, kosmētiskajiem līdzekļiem, aerosoliem, mēslošanas līdzekļiem un pesticīdiem).

4.8 Tas pats attiecas arī uz noteikumu, ka Komisija, vienīgi izmantojot deleģētos aktus, var ieviest grozījumus pielikumos, kas regulē produktu un tādējādi arī teritoriju, uz kurām attiecas direktīva, skaitu. Tam ir vajadzīgas precīzi izstrādātas norādes, kuras būtu pieņemamas visām iesaistītajām pusēm. Tās vēl nav izstrādātas. Šādiem lēmumiem ir vajadzīgs zinātnisks pamatojums, kā izstrādi regulē ar visaptverošu procedūru, par kuru iepriekš panākta vispārēja vienošanās un kuras ievērošanu rūpīgi uzrauga. Gadījumā, ja Eiropas Parlaments vai Padome apstrīd attiecīgo lēmumu, jāparedz obligāta visaptveroša pārskatīšana, ko veic citas ES pārvaldes iestādes un ES padomdevējas iestādes. Vajadzīgi arī noteikumi par iebildumiem, ko var iesniegt atsevišķas dalībvalstis vai citas iesaistītās puses.

4.9 Tas attiecas arī uz priekšlikuma piemērošanas jomu. Seveso II direktīvā minēti aptuveni 10 000 konkrētu ES uzņēmumu, uz kuriem tā attiecas. Uz aptuveni pusi šo uzņēmumu attiecas arī nesen pieņemtā direktīva par rūpnieciskajām emisijām, ar ko aizstāj direktīvu par piesārņojuma integrētu novēršanu un kontroli un kas kopā aptver vairāk nekā 50 000 teritoriju. Tā saukto “Seveso uzņēmumu” vidū ir uzņēmumi, kas veic ķīmisko vielu ražošanu, naftas pārstrādi, patēriņa preču ražošanu un ar to saistītu pakārtoto ražošanu, kā arī daži atkritumu pārstrādes uzņēmumi. Dalībvalstu kompetentās pārvaldes iestādes šķietami ir vienisprātīgi, ka pašreizējie noteikumi pienācīgi aptver visas teritorijas, kurās ir iespējamas lielas avārijas. Nav šaubu, ka visas nozīmīgākās teritorijas patiešām ir iekļautas sarakstā; mainot produktu klasifikāciju (nemainoties reālajai bīstamībai vai riskam), sarakstam pievienos vienīgi nelielas teritorijas ar zemāku avāriju risku vai bez pietiekama pamata palielinās to teritoriju skaitu, kuru bīstamības līmenis novērtēts kā augstāks. Tas īpaši varētu apgrūtināt stāvokli mazgāšanas līdzekļu izejvielu jomā, jo klasifikācijas izmaiņu dēļ sarakstam varētu būt jāpievieno ievērojami daudz minētās jomas uzņēmumu ar zemāku bīstamības līmeni. Saskaņā ar jau minēto Komisijas statistiku 5 500 zemāka bīstamības līmeņa uzņēmumos kopumā notiek ne vairāk kā 5-10 avāriju gadā, tāpēc nešķiet, ka šī ir prioritārā joma, kurā vajadzētu ieviest stingrāku regulējumu. Uzņēmumos, kurus saskaņā ar Seveso direktīvu uzskata par zema bīstamības līmeņa uzņēmumiem, avārijas, par kurām jāziņo, notiek reizi 500–1 000 gados (pat

augsta bīstamības līmeņa uzņēmumos tās notiek vien reizi 100–200 gados), un tas nozīmē, ka daudz lielāka iespēja ir, ka avārija var notikt mājās vai ceļā uz darbu — lai arī tām, protams, nav tik ievērojama ietekme uz citiem un likumdevēji vai plašākā sabiedrība tās neuzskata par tikpat bīstamām. Nodrošinot, ka atbildīgās personas mazajos un vidējos uzņēmumos zina un ievēro noteikumus un kompetentās iestādes regulāri pārbauda teritorijas, avāriju risks ievērojami samazinās. Laikposmā, kad budžeta līdzekļi ir samazināti un cilvēkresursi ir ierobežoti, ar minēto ierosinājumu varētu pat paaugstināt nopietnu avāriju risku citās jomās.

4.10 Tāpēc EESK aicina arī turpmāk stingri koncentrēties uz direktīvu pamatmērķi — novērst lielas avārijas vai samazināt to ietekmi. Stingri jāvērsas pret lēmumiem, kas mazina koncentrēšanos uz minēto mērķi, vienīgi ieviešot jaunu pasaules līmenī saskaņotu sistēmu klasificēšanai, marķēšanai un iepakojšanai vai ieviešot izmaiņas vietējās vai ES līmeņa ziņošanas sistēmās. Tāpēc ir rūpīgi jāizvērtē ne tikai jaunie klasifikācijas kritēriji, bet arī uzglabāto produktu apjoma robežvērtības. Ja preces, kas veido kopējo apjomu, jau ir sadalītas mazākos apjomos un iepakotas mazumtirdzniecības vajadzībām, un ja sprādzienbīstamība ir neliela, lielas avārijas risks ievērojami samazinās.

4.11 EESK norāda arī, ka priekšlikums direktīvai pamatoti neattiecas uz avārijām, kas līdzīgas nesenaļam urbšanas platformas sprādzienam Meksikas līča piekrastē, kur varētu būt jāizstrādā jauni tiesību akti, vai “sarkano dubļu” noplūdei Ungārijā, uz kuru vismaz teorētiski attiecas 2006. gada Kalnrūpniecības atkritumu direktīva. Lai kādi tiesību akti būtu spēkā Eiropas Savienībā, ir būtiski svarīgi noteikumus pareizi piemērot dalībvalstīs un veikt dalībvalsts līmeņa pārbaudes.

5. Īpašas piezīmes

5.1 EESK norāda, ka daudzas no iepriekš minētajām direktīvām uzliek ražotājiem un dalībvalstīm ziņošanas prasības ar atšķirīgiem laika grafikiem. Ar jauno direktīvu ieviešot papildprasības (kuru pozitīvā ietekme nav pilnībā pierādīta) par ziņošanas biežumu un plašumu, tiks palielināts slogs visiem, uz kuriem tās attiecas. Apkopojot datus centralizētā veidā, Briselē vai citur, būs daudz grūtāk arī turpmāk nodrošināt datu kvalitāti un konfidencialitāti (kur tā vajadzīga).

5.2 Tas attiecas arī uz jauno prasību uzņēmumiem sniegt sīku informāciju par “kaimiņos esošiem uzņēmumiem” blakus teritorijās, arī par tiem, uz kuriem neattiecas attiecīgie tiesību akti, lai izvairītos no “domino efekta”. Nav saprotams, kā šo prasību var samērot ar ES tiesību aktiem konkurences jomā. Tomēr minētā prasība nenoliedzami ir svarīga saistībā ar vietējā līmeņa krīžu novēršanas plānu izstrādi, tāpēc EESK to pilnībā atbalsta.

5.3 Prasība uzņēmumiem izstrādāt ziņojumus, kuros jāapliecina “drošības kultūra”, ieviesta, ņemot vērā pieredzi ASV, piemēram, saistībā ar kosmosa kuģa “Shuttle” avāriju un nesen notikušajām smagajām avārijām Teksasā un Meksikas līcī, jo ziņojumos, kas izstrādāti pēc avārijām, secināts, ka uzņēmumos nav bijusi nodrošināta drošības kultūra. Tomēr minētie secinājumi ir subjektīvi un tos ir grūti novērtēt un pārbaudīt. Regulāra rūpīgi veiktu novērtējumu izstrāde kompetentajām iestādēm lielākajā daļā dalībvalstu radītu ar personālu saistītas grūtības. Tāpēc minēto ierosinājumu noraidīja drošības ekspertu sanāksmē Isprā, kas notika 2010. gadā, un nav saprotams, kāpēc tas tomēr iekļauts pašreizējā priekšlikumā.

5.4 EESK kopumā vēlētos, lai ziņošanas prasības būtu reālistiskas, jēgpilnas, salīdzināmas un īstenojamas visām dalībvalstīm, un tiktu ieguldītas ievērojamas pūles, lai nodrošinātu paraugprakses piemēru apmaiņu starp dalībvalstīm. EESK pauž īpašu nožēlu par to, ka gūtās pieredzes sadaļa (“Lessons learned”) 745 tiešsaistes ziņojumos, kas pašlaik pieejami eMARS datu bāzē, visbiežāk nav aizpildīta, un pārējās sadaļas, kuras tiek aizpildītas, “ieklikšķinot lodziņos”, sniedz maz lietderīgas informācijas, neraugoties uz to, ka minētos ziņojumus sabiedrībai un drošības ekspertiem pasniedz kā nozīmīgu datu avotu. Daži dati, piemēram, par avāriju sadalījumu starp augsta un zema bīstamības līmeņa uzņēmumiem, acīmredzami nav sistemātiski apkopoti, tāpēc ir grūti vērtēt atšķirīgo tiesību aktu un dalībvalstīm izvirzīto prasību īstenošanas pasākumus efektivitāti. Tāpēc EESK atzinīgi vērtē Komisijas spertos soļus, lai vienotos ar dalībvalstīm par jauniem ziņošanas noteikumiem un cer, ka tiks piešķirti pietiekami resursi, lai sistēma varētu efektīvi darboties un veikt tās pamatuzdevumus.

5.5 EESK arī pauž neizpratni par to, kāpēc abu bīstamības līmeņu uzņēmumiem, kas atšķiras pēc to teritorijā ražoto, lietoto vai uzglabāto vielu apjoma un riska līmeņa, ir noteiktas atšķirīgas ziņošanas prasības attiecībā uz lielu avāriju novēršanas politiku un no tās izrietošo drošības pārvaldības sistēmu un attiecībā uz drošības pārskatiem. Ievērojot, ka lielu avāriju novēršanas politikai nav lielas nozīmes, ja nav drošības pārvaldības sistēmas, EESK uzskata, ka attiecīgā prasība ir vienādi jāpiemēro visiem direktīvā uzskaitītajiem uzņēmumiem. Tomēr īpašajās prasībās zemāka bīstamības līmeņa uzņēmumiem vajadzētu daudz vairāk ņemt vērā to, ka iespēja, ka patiešām varētu notikt lielas avārijas, ir daudz mazāka.

5.6 EESK norāda, ka ierosinātas daudz plašākas prasības par informācijas sniegšanu sabiedrībai, tomēr ne visos gadījumos ir sniegts pamatojums. Noteikumos īpaši minētas skolas un slimnīcas, tomēr nav skaidrs, kāpēc — vai izglītošanas nolūkos, kā teritorijām, kurās strādā vai uzturas daudz cilvēku, kuriem ir vajadzīgi īpaši evakuācijas plāni un apmācība, vai arī kā galvenie resursi avārijas gadījumā. To vajadzētu precizēt, lai iesaistītie varētu īstenot piemērotus pasākumus.

5.7 Visos minētajos gadījumos jāizvirza prasība, ka sniedzamajai informācijai jābūt nozīmīgai, saprotamai un laikus atbilstoši tās mērķim. Tikai daļai sabiedrības būs piemērota elektroniska informācijas sniegšana. Vēl daudz turpmāko gadu būs vajadzīga informācija papīra formātā. Jaunas saziņas formas, piemēram, e-pasta vēstules ar īpašu mērķi, sociālie tīkli un pat *twitter* var izmēģināt, īstenojot īpašu krīžu plānus vietējā līmenī.

5.8 Komisija iekļāvusi arī jaunu pantu, lai nodrošinātu “vides taisnīgumu”/ iespējas vērsties tiesā saistībā ar vides jautājumiem, koncepcija, ko pirmās ieviesa ASV 19. gadsimta 80-ajos gados, balstoties pilsoņu tiesību kustībā pirms 20 gadiem, kur ādas krāsa, nabadzība un pilsoņu tiesību neievērošana bija saistīta ar vispārēju “taisnīguma” trūkumu. Tos pašus principus 1998. gada iekļāva arī Orhūsas konvencijā. Regulu, kas noteica ES iestāžu pienākumus, pieņēma 2006. gadā. EESK par regulu izstrādātajā atzinumā, ko publicēja 2004. gada 30. aprīlī (OV C 117, 52. lpp.), priekšlikumu atbalstīja, paužot bažas par pārlieku šauro “vides aizsardzību veicinošu organizāciju”

definīciju, jo “arī citām bezpeļņas organizācijām, piemēram, arodbiedrībām, sociālās ekonomikas un sociāli profesionālām organizācijām, patērētāju apvienībām u.c. ir liela nozīme vides aizsardzībā vietējā, reģionālajā, valsts un Eiropas līmenī”. Šis viedoklis joprojām ir aktuāls, jo visi organizētās pilsoniskās sabiedrības dalībnieki ir diezgan cieši iesaistīti pamatota viedokļa veidošanā par šajos tiesību aktos risinātajiem jautājumiem, kā arī darba ņēmēju un apkārtējās sabiedrības veselības un drošības pienācīgā aizsardzībā gadījumos, kad reāli notiek lielas avārijas. Tiesīsaistē pieejamie Komisijas ziņojumi par 2006. gada regulas īstenošanu liecina, ka reģistrēts diezgan maz informācijas pieprasījumu, un tie bijuši drīzāk par notiekošajām Eiropas līmeņa kampaņām, nevis jautājumiem par konkrētām teritorijām. Tādēļ nav saprotams, kāpēc priekšlikumā direktīvai iekļauta šī konkrētā prasība, nevis ierosinājumi par paraugprakses apmaiņu, atzīšanu un atbalvošanu. Minētajā jomā ES stipri atpauž, lai arī tādējādi varētu reāli uzlabot procesa drošumu un individuālo drošību, atbilstoši priekšlikumā direktīvai izvirzītajiem mērķiem.

Briselē, 2011. gada 15. jūnijā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*
Staffan NILSSON